

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський

університет економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03

Кафедра правознавства

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ»**

з підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітня програма	«Публічне адміністрування»

Полтава 2021 рік

Укладач програми:

Волошина Я. Л. – к. ю. н., доцент кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Рецензенти програми:

Лозинська Т. М. – д. держ. упр., завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування Полтавського державного аграрного
університету

Матюшенко О. І. – к. держ. упр., завідувач кафедри кримінального
права Національної академії внутрішніх справ

Програму навчальної дисципліни схвалено і обговорено на засіданні
кафедри правознавства. Протокол засідання кафедри від 31 серпня
2021 р., № 1

Завідувач кафедри правознавства, д. ю. н.
_____ проф. Лаврик Г. В.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Публічне адміністрування»
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
ступеня магістра, д. ю. н.

_____ доц. І. І. Крилова
(підпис)

Анотація навчальної дисципліни

Нині екологічна ситуація в світі дедалі ускладнюється, що зумовлено нераціональним і неконтрольованим використанням природних ресурсів. Проблеми природокористування завжди були важливими для людства. Вирішення глобальних проблем екології можливе тільки шляхом формування дієвої державної політики в сфері охорони навколишнього природного середовища та створення ефективної системи управління природокористуванням. Це надасть можливість збалансувати рівень використання природних ресурсів та забезпечити природний процес їх відтворення.

Управління природокористуванням є комплексною навчальною дисципліною, яка вивчає суспільні відносини, що складаються у сфері управління природними ресурсами та регулювання їх використання. Управління природокористуванням забезпечує формування: системи знань про принципи і механізми управління в природоохоронній діяльності, напрями державної політики у сфері природокористування, загальних основ управління та екологічного інспектування; розуміння ролі менеджменту організації природоохоронної діяльності, його основних напрямів у системі механізму природокористування.

Предметом навчальної дисципліни «Управління природокористуванням» є: цілі, методи, принципи і функції управління природокористуванням; ознайомлення студентів із процесом організації управління навколишнім середовищем і природними ресурсами на локальному, регіональному, державному і міжнародному рівнях; компетенція органів управління в сфері природокористування, які виконують функції щодо формування й забезпечення реалізації державної екологічної політики, здійснення контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства і норм використання природних ресурсів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління природокористуванням» є: набуття студентами теоретичних знань про основні категорії управління природокористуванням, їх сутність і зміст; правову регламентацію охорони навколишнього природного середовища, особливості правового режиму використання та відтворення (відновлення) різних видів природних ресурсів; формування у майбутніх фахівців професійних умінь і навичок правильно тлумачити та застосовувати на практиці положення національного законодавства, норми якого регулюють природоресурсні відносини, які виникають у процесі використання,

відтворення та охорони природних ресурсів, а також збалансованого і раціонального природокористування, охорони довкілля; вироблення у здобувачів вищої освіти системного розуміння про екологічну безпеку, її зміст, структурні рівні, основні принципи, критерії та чинники, які впливають на рівень її забезпечення.

Зміст навчальної дисципліни розкривається у таких темах: Поняття, система та види природокористування. Управління природокористуванням: витоки, розвиток, зміст, вимоги. Право власності на природні ресурси: поняття, зміст, форми. Юридична відповідальність за порушення у сфері природокористування. Державна політика України у сфері природокористування. Міжнародний досвід управління природокористуванням. Особливості управління земельними ресурсами. Особливості управління надрами. Особливості управління водними ресурсами. Особливості управління природними ресурсами виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу. Особливості управління лісами. Особливості управління рослинним світом. Особливості управління тваринним світом. Особливості управління в галузі охорони атмосферного повітря. Особливості управління природно-заповідним фондом України. Особливості управління курортними, лікувально-оздоровчими та рекреаційними зонами.

Аннотация учебной дисциплины

Сейчас экологическая ситуация в мире все больше усложняется, что обусловлено нерациональным и неконтролируемым использованием природных ресурсов. Проблемы природопользования всегда были важными для человечества. Решение глобальных проблем экологии возможно только путем формирования действенной государственной политики в сфере охраны окружающей природной среды и создания эффективной системы управления природопользованием. Это позволит сбалансировать уровень использования природных ресурсов и обеспечить естественный процесс их восстановления.

Управление природопользованием является комплексной учебной дисциплиной, изучающей общественные отношения, складывающиеся в сфере управления природными ресурсами и регулирования их использования. Управление природопользованием обеспечивает формирование: системы знаний о принципах и механизмах управления в природоохранной деятельности, направлениях государственной политики в сфере природопользования, общих основ

управления и экологического инспектирования; понимания роли менеджмента организации природоохранной деятельности, его основных направлений в системе механизма природопользования.

Предметом учебной дисциплины «Управление природопользованием» являются: цели, методы, принципы и функции управления природопользованием; ознакомление студентов с процессом организации управления окружающей средой и природными ресурсами на локальном, региональном, государственном и международном уровнях; компетенция органов управления в сфере природопользования, которые выполняют функции по формированию и обеспечению реализации государственной экологической политики, осуществляют контроль за соблюдением требований природоохранного законодательства и норм использования природных ресурсов.

Целью преподавания учебной дисциплины «Управление природопользованием» является: приобретение студентами теоретических знаний об основных категориях управления природопользованием, их сущность и содержание; правовая регламентация охраны окружающей природной среды, особенности правового режима использования и воспроизведения (восстановления) различных видов природных ресурсов; формирование у будущих специалистов профессиональных умений и навыков правильно толковать и применять на практике положения национального законодательства, нормы которого регулируют природоресурсные отношения, возникающие в процессе использования, восстановления и охраны природных ресурсов, а также сбалансированного и рационального природопользования, охраны окружающей среды; выработка у соискателей высшего образования системного понимания об экологической безопасности, ее содержание, структурные уровни, основные принципы, критерии и факторы, влияющие на уровень ее обеспечения.

Содержание учебной дисциплины раскрывается в таких темах: Понятие, система и виды природопользования. Управление природопользованием: истоки, развитие, содержание, требования. Право собственности на природные ресурсы: понятие, содержание, формы. Юридическая ответственность за нарушения в сфере природопользования. Государственная политика Украины в сфере природопользования. Международный опыт управления природопользованием. Особенности управления земельными ресурсами. Особенности управления недрами. Особенности

управления водными ресурсами. Особенности управления природными ресурсами исключительной (морской) экономической зоны и континентального шельфа. Особенности управления лесами. Особенности управления растительным миром. Особенности управления животным миром. Особенности управления в области охраны атмосферного воздуха. Особенности управления природно-заповедным фондом Украины. Особенности управления курортными, лечебно-оздоровительными и рекреационными зонами.

Abstract of the discipline

Today, the environmental situation in the world is becoming more complicated, due to irrational and uncontrolled use of natural resources. The problems of nature management have always been important for humanity. Solving global environmental problems is possible only through the formation of effective state policy in the field of environmental protection and the creation of an effective system of environmental management. This will provide an opportunity to balance the level of use of natural resources and ensure the natural process of their reproduction.

Environmental management is a comprehensive discipline that studies the social relations that develop in the field of natural resource management and regulation of their use. Administration of nature management provides formation of: systems of knowledge about principles and mechanisms of management in nature protection activity, directions of the state policy in the field of nature management, the general bases of management and ecological inspection; understanding of the role of management of the organization of nature protection activity, its main directions in the system of the nature management mechanism.

The subject of the discipline "Environmental Management" are: goals, methods, principles and functions of environmental management; acquainting students with the process of organizing the management of the environment and natural resources at the local, regional, state and international levels; the competence of administering bodies in the field of nature management, which perform the functions of forming and ensuring the implementation of state environmental policy, monitoring compliance with environmental legislation and norms for the use of natural resources.

The goal of teaching the discipline "Environmental Management" is: acquiring by the students of theoretical knowledge about the main categories of environmental management, their essence and content; legal regulation of environmental protection, features of the legal regime of use and reproduction (restoration) of various types of natural resources;

formation of future specialists' professional skills and abilities to correctly interpret and apply in practice the provisions of national legislation, the rules of which regulate natural resource relations that arise in the process of use, reproduction and protection of natural resources, as well as balanced and rational use of nature; development of higher education students' systematic understanding of environmental safety, its content, structural levels, basic principles, criteria and factors that affect the level of its provision.

The content of the discipline is revealed in the following topics: The concept, system and types of nature management. Nature management: origins, development, content, requirements. Ownership of natural resources: concept, content, forms. Liability for violations in the field of nature management. State policy of Ukraine in the field of nature management. International experience in nature management. Features of land management. Features of subsoil management. Features of water resources management. Features of natural resources management of the exclusive (marine) economic zone and the continental shelf. Features of forest management. Features of flora management. Features of wildlife management. Features of management in the field of air protection. Features of management of nature reserve fund of Ukraine. Features of management of resort, medical and recreational areas.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління природокористуванням» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітня програма «Публічне адміністрування», затвердженої наказом по університету від 19 травня 2021 року № 90-Н.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Управління природокористуванням» є: цілі, методи, принципи і функції управління природокористуванням; ознайомлення студентів із процесом організації управління навколишнім середовищем і природними ресурсами на локальному, регіональному, державному і міжнародному рівнях; компетенція органів управління в сфері природокористування, які виконують функції щодо формування й забезпечення реалізації державної екологічної політики, здійснення контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства і норм використання природних ресурсів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління природокористуванням» є: набуття студентами теоретичних знань про основні категорії управління природокористуванням, їх сутність і зміст; правову регламентацію охорони навколишнього природного середовища, особливості правового режиму використання та відтворення (відновлення) різних видів природних ресурсів; формування у майбутніх фахівців професійних умінь і навичок правильно тлумачити та застосовувати на практиці положення національного законодавства, норми якого регулюють природоресурсні відносини, які виникають у процесі використання, відтворення та охорони природних ресурсів, а також збалансованого і раціонального природокористування, охорони довкілля; вироблення у здобувачів вищої освіти системного розуміння про екологічну безпеку, її зміст, структурні рівні, основні принципи, критерії та чинники, які впливають на рівень її забезпечення.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу(ЗК 1);
- здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології(ЗК 5);

спеціальні, фахові, предметні:

– здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях (СК 4);

– здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними (СК 5);

– здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях (СК 8).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми. В результаті освоєння дисципліни студент повинен:

– розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення (РН 2);

– використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування (РН 4);

– уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи (РН 7);

– представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності (РН 10);

– розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень (РН 11).

Навчальна дисципліна є **вибірковою** у відповідності до навчального плану.

Форма підсумкового контролю знань – **залік**.

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Загальні положення управління природокористуванням

Тема 1. Поняття, система та види природокористування

Поняття природокористування. Основні принципи природокористування. Суб'єкти та об'єкти природокористування. Права та обов'язки природокористувачів.

Підстави і порядок виникнення права природокористування. Юридичні гарантії права природокористування. Підстави та порядок припинення, зупинення, зміни права природокористування.

Класифікація видів природокористування, їх характеристика. Загальне природокористування. Спеціальне природокористування. Раціональне і нераціональне природокористування.

Робота щодо запобігання знищення природних ресурсів. Міжнародна взаємодія державних установ та громадських організацій у справі раціонального використання природних ресурсів.

Тема 2. Управління природокористуванням: витоки, розвиток, зміст, вимоги

Управління природокористуванням і охороною довкілля: поняття і зміст. Загальні риси управління природокористуванням. Функції управління природокористуванням, їх класифікація. Основні принципи управління природокористуванням: пріоритетність вимог екологічної безпеки й особливості її забезпечення.

Правові засади управління і контролю в сфері природокористування.

Головні завдання управління природокористуванням. Форми і методи управління природокористуванням. Правові методи управління природокористуванням. Адміністративні методи управління природокористуванням. Економічні методи управління природокористуванням.

Система органів управління в сфері природокористування та їх компетенція. Органи управління природокористуванням загальної компетенції. Органи управління природокористуванням спеціальної компетенції. Окремі повноваження у сфері природокористування органів державної влади. Компетенція органів місцевого самоврядування в сфері природокористування.

Участь України в системі міжнародного природоохоронного співробітництва. Реалізація міжнародних екологічних програм, концепцій, проєктів в екологічній сфері. Екологічний аспект європейської інтеграції України.

Правові питання участі громадськості в управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Роль недержавних екологічних організацій у здійсненні регулювання й контролю в сфері природокористування.

Тема 3. Право власності на природні ресурси: поняття, зміст, форми

Поняття права власності на природні ресурси та його ознаки. Форми власності на природні ресурси в Україні, їхнє законодавче закріплення. Конституційні засади права власності на природні ресурси.

Зміст права власності на природні ресурси. Суб'єкти права власності на природні ресурси. Об'єкти права власності на природні ресурси. Загальна характеристика окремих об'єктів права власності на природні ресурси, таких як земля, надра, води, ліси, рослинний і тваринний світ, атмосферне повітря, природно-заповідний фонд.

Підстави та порядок виникнення права власності на природні ресурси. Підстави та порядок припинення права власності на природні ресурси.

Права та обов'язки власників природних ресурсів. Гарантії права власності на природні ресурси. Способи захисту й охорони права власності на природні об'єкти та ресурси.

Тема 4. Юридична відповідальність за порушення у сфері природокористування

Поняття та функції відповідальності за порушення у сфері природокористування.

Поняття, ознаки і склад порушення у сфері природокористування. Види правопорушень у галузі природокористування, їх класифікація в залежності від предмету і об'єкту посягання, у відповідності до інститутів і галузей природоресурсного законодавства, за ступенем екологічної небезпеки і заходів державно-правового примусу.

Види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері природокористування. Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері природокористування та види кримінальних покарань, що застосовуються. Адміністративна відповідальність і

види адміністративно-правових стягнень за правопорушення у сфері природокористування. Цивільно-правова відповідальність за порушення у сфері природокористування, умови її настання. Методи (способи) обчислення майнової шкоди, порядок її відшкодування.

Заходи реагування на правопорушення у сфері природокористування.

Тема 5. Державна політика України у сфері природокористування

Мета та стратегічні цілі державної політики у сфері природокористування. Завдання державної політики у сфері природокористування. Етапи реалізації державної політики у сфері природокористування.

Основні напрями державної політики у сфері природокористування. Сутність та індикатори реалізації державної політики у сфері природокористування. Пріоритети державної політики у сфері природокористування. Механізм планування й реалізації державної політики у сфері природокористування.

Екологічна безпека як складова державної політики у сфері природокористування. Поняття і зміст екологічної безпеки. Загальна характеристика екологічної безпеки. Правові форми екологічної безпеки. Сучасний стан і шляхи підвищення рівня екологічної безпеки в Україні.

Правові засади державної екологічної політики. Особливості сучасної екологічної політики в Україні. Сучасні тенденції державної екологічної політики.

Тема 6. Міжнародний досвід управління природокористуванням

Основи екологічної політики розвинених зарубіжних країн: Польщі, Німеччини, Франції, США, Швейцарії тощо.

Глобальні екологічні проблеми світу: характеристика та причини виникнення. Екологічно небезпечні процеси. Екологічні кризи та катастрофи. Поняття екологічної катастрофи та її види. Можливі екологічні катастрофи в Україні.

Специфіка зарубіжного екологічного законодавства та механізм його чинності.

Особливості організаційної структури управління природокористуванням в окремих країнах: Польщі, Німеччині, Франції, США, Швейцарії та інших. Досвід окремих зарубіжних країн

щодо вдосконалення механізмів державного управління природокористуванням.

Екологічний моніторинг та специфіка екологічних нормативів у розвинених країнах. Економічні важелі управління природокористуванням. Економічні методи управління процесом природокористування. Економіко-організаційний механізм природокористування.

Система міжнародного співробітництва у сфері природокористування. Підходи щодо формування інституціонального простору взаємодії міжнародних організацій природоохоронного характеру та урядів окремих країн. Участь України у міжнародному співробітництві в галузі природокористування. Адаптація національного законодавства у сфері управління природокористуванням до правових стандартів країн-членів Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору.

Модуль 2.

Організація управління природними ресурсами

Тема 7. Особливості управління земельними ресурсами

Земля як цілісний об'єкт управління. Земельні відносини у контексті сучасної земельної реформи. Склад земельного фонду України та правовий режим використання земель.

Поняття та мета управління земельними ресурсами. Основні принципи управління земельними ресурсами. Сутність і зміст управління земельними ресурсами. Характеристика функцій управління земельними ресурсами. Структура системи управління земельними ресурсами. Планування, регулювання, організація і контроль за використанням земель.

Державне управління в галузі земельних відносин. Система органів управління земельними ресурсами. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Поняття та значення землеустрою. Землевпорядні дії. Принципи землеустрою. Система землеустрою. Система землевпорядних органів. Суб'єкти та об'єкти землеустрою. Землевпорядний процес.

Поняття і зміст права власності на землю. Особливості права власності на землю. Правові форми власності на землю. Суб'єкти права власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок. Виникнення, зміна та припинення права власності на землю.

Право землекористування. Суб'єкти та правові форми землекористування. Оренда землі. Права та обов'язки землекористувачів. Підстави припинення землекористування. Право користування чужою земельною ділянкою.

Відповідальність за порушення земельного законодавства. Земельне правопорушення як підстава юридичної відповідальності. Поняття юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Кримінальна та адміністративна відповідальність за порушення земельного законодавства. Цивільно-правова відповідальність за порушення земельного законодавства.

Тема 8. Особливості управління надрами

Надра як об'єкт правової охорони використання та управління. Управління як суспільне явище. Правовий режим використання та охорони надр. Особливості правового режиму надр. Гірничі правовідносини: поняття та види. Підстави виникнення, зміни і припинення гірничих правовідносин.

Держава як суб'єкт управління надрами. Сутність, зміст та специфіка державного управління надрами. Системні аспекти державного управління надрами. Принципи управління надрами.

Особливості управління в галузі використання надр. Система органів управління надрами. Державна служба геології та надр України. Організаційно-правові форми контролю за додержанням законодавства в галузі використання надр. Компетенція органів управління щодо розпорядження надрами. Умови і порядок надання надр у користування.

Правова охорона надр. Загальні проблеми охорони та використання надр в Україні. Правові засади ведення кадастру родовищ корисних копалин.

Право власності на надра. Суб'єкти та об'єкти права власності на надра. Зміст права власності на надра. Правові форми і методи захисту права власності на надра.

Право користування надрами, його характеристика та види. Правове регулювання вивчення надр. Використання надр для видобування корисних копалин. Правове забезпечення використання надр, не пов'язане з їх видобуванням. Правові засади видобування корисних копалин місцевого значення. Суб'єкти, об'єкти та зміст права користування надрами. Права та обов'язки надрокористувачів.

Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері використання надр. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної

порушенням законодавства про надра. Порушення законодавства про надра як підстава адміністративної та кримінальної відповідальності.

Тема 9. Особливості управління водними ресурсами

Води як об'єкт правового регулювання використання та управління. Склад водного фонду України. Правовий режим використання та охорони вод. Використання земель та об'єктів водного фонду. Особливості правового регулювання використання водних ресурсів.

Державне управління водними ресурсами України. Особливості управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. Основні засади управління водними ресурсами. Функції управління водними ресурсами, його види (загальне, спеціальне; державне, громадське). Державний облік вод. Порядок ведення державного водного кадастру. Державний моніторинг вод. Стандартизація і нормування в галузі використання вод. Правове забезпечення розподілу і перерозподілу водних ресурсів.

Система органів управління водними ресурсами. Державне агентство водних ресурсів України. Контроль в галузі використання вод. Види і засоби контролю за використанням вод та відтворенням водних ресурсів. Компетенція органів управління водними ресурсами.

Поняття та види водних об'єктів. Водні об'єкти загальнодержавного і місцевого значення.

Право власності на води. Суб'єкти та об'єкти права власності на води. Підстави виникнення, зміни і припинення права власності на води.

Поняття та види права водокористування. Підстави зміни та припинення права водокористування. Загальне та спеціальне водокористування. Особливості спеціального водокористування. Права та обов'язки водокористувачів. Особливості права користування водними об'єктами (їх частинами) на умовах оренди.

Відповідальність за порушення водного законодавства: поняття, підстави і порядок притягнення. Адміністративна, кримінальна відповідальність за шкоду, заподіяну порушенням водного законодавства.

Тема 10. Особливості управління природними ресурсами виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу

Визначення виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу та права на їх природні ресурси. Особливості правового статусу континентального шельфу України. Поняття аквакультури. Охорона суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні.

Управління живими ресурсами виключної (морської) економічної зони. Органи управління природними ресурсами виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу.

Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про виключну (морську) економічну зону. Кримінальна та адміністративна відповідальність за порушення законодавства у галузі використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу України. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства у галузі використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу України.

Міжнародне співробітництво в галузі використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу держави. Правова допомога міжнародної спільноти у сфері захисту природних об'єктів і ресурсів виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу України.

Тема 11. Особливості управління лісами

Ліс як об'єкт правового регулювання використання та охорони. Поняття лісового фонду України та лісових ресурсів.

Державне управління лісами та лісовими ресурсами. Система органів управління лісами. Державне агентство лісових ресурсів України. Основні завдання державного управління у сфері лісових відносин. Особливості державного управління у сфері лісових відносин. Функції державного управління в галузі використання і охорони лісів. Правові форми розподілу і перерозподілу лісів. Лісовпорядкування: поняття та зміст. Порядок ведення державного лісового кадастру та обліку лісів. Моніторинг лісів і лісова сертифікація. Лімітування в галузі використання лісів. Контроль за раціональним використанням і охороною лісів. Загальний державний, спеціальний і громадський контроль за використанням лісів. Організація та ведення лісового господарства.

Право власності на ліс. Особливості суб'єктивного та об'єктивного складу права власності на ліс. Захист права власності на ліс.

Право лісокористування: поняття, суб'єкти. Види лісокористування. Класифікація лісокористування: за підставами виникнення, за цільовим призначенням, за правовою формою. Особливості постійного і тимчасового лісокористування. Лісові сервітути. Права та обов'язки лісокористувачів. Побічне лісокористування. Правове регулювання заготівлі деревини, живиці, другорядних лісових матеріалів. Підстави припинення права на спеціальне використання лісових ресурсів та земельних ділянок лісового фонду.

Актуальні проблеми використання лісових ресурсів в Україні.

Вирішення спорів у галузі використання лісів. Відповідальність за порушення лісового законодавства: види, підстави і порядок притягнення. Майнова відповідальність за шкоду, заподіяну порушенням лісового законодавства. Особливості майнової (таксової) відповідальності за шкоду, заподіяну рослинам (лісовим), занесеним до Червоної книги України. Порушення лісового законодавства як підстава для адміністративної та кримінальної відповідальності.

Тема 12. Особливості управління рослинним світом

Рослинний світ як об'єкт правового регулювання та охорони. Види природних рослинних ресурсів. Природні рослинні ресурси загальнодержавного і місцевого значення. Актуальні проблеми правового регулювання використання рослинного світу в Україні.

Державне управління рослинним світом. Органи, які здійснюють державне управління у сфері охорони, використання та відтворення рослинного світу. Правовий режим рослинного світу України. Правовий режим об'єктів рослинного світу, занесених до Зеленої книги України. Порядок ведення державного обліку і кадастру рослинного світу. Основні вимоги щодо встановлення нормативів спеціального використання природних рослинних ресурсів.

Правові форми та види використання природних рослинних ресурсів. Загальне та спеціальне використання об'єктів рослинного світу. Права та обов'язки користувачів об'єктами рослинного світу.

Юридична відповідальність за правопорушення у сфері використання об'єктів рослинного світу. Притягнення до дисциплінарної відповідальності за правопорушення у сфері використання об'єктів рослинного світу. Підстави застосування адміністративної та кримінальної відповідальності у сфері використання об'єктів рослинного світу. Особливості цивільно-

правової відповідальності за шкоду, завдану об'єктам рослинного світу.

Тема 13. Особливості управління тваринним світом

Тваринний світ як об'єкт правової охорони, відтворення і використання. Об'єкти тваринного світу. Тваринний світ як об'єкт права власності та права користування. Особливості правового регулювання використання тваринного світу. Актуальні проблеми правового регулювання використання тваринного світу в Україні.

Державне управління тваринним світом. Особливості та функції управління в галузі використання тваринного світу. Органи, які здійснюють державне управління у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Повноваження органів і посадових осіб, які здійснюють державне управління, контроль та охорону тваринного світу. Види контролю в галузі використання тваринного світу. Правові засади здійснення моніторингу і контролю за додержанням законодавства про тваринний світ. Порядок ведення державного кадастру тваринного світу. Поняття та порядок ведення Червоної книги України. Правові форми розподілу і перерозподілу тваринного світу. Основні вимоги щодо використання об'єктів тваринного світу, занесених до Червоної книги України.

Право власності на тваринний світ. Суб'єкти та об'єкти права власності на тваринний світ.

Зміст права використання тваринного світу. Правові форми та види використання об'єктів тваринного світу. Загальне та спеціальне використання тваринного світу. Права та обов'язки користувачів об'єктами тваринного світу. Підстави та умови припинення права використання тваринного світу. Правове регулювання ведення мисливського господарства та здійснення полювання. Правове регулювання здійснення промислового рибальства. Правове регулювання здійснення любительського та спортивного рибальства.

Відповідальність за порушення законодавства в галузі використання тваринного світу: поняття, ознаки, види. Підстави та порядок притягнення до відповідальності за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Порушення законодавства в галузі використання тваринного світу як підстава притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності. Особливості майнової (таксової) відповідальності за шкоду, заподіяну знищенням і незаконним добуванням диких звірів і птахів, занесених до Червоної книги України.

Тема 14. Особливості управління в галузі охорони атмосферного повітря

Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, охорони та використання. Актуальні проблеми правового регулювання використання атмосферного повітря в Україні. Законодавство України про охорону атмосферного повітря.

Державне управління в галузі охорони атмосферного повітря: функції та особливості. Система органів державного управління в галузі охорони атмосферного повітря. Стандартизація і нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Завдання нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Нормативи в галузі охорони атмосферного повітря. Державний облік та моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря. Контроль у галузі охорони атмосферного повітря: державний, виробничий, громадський.

Правове регулювання використання атмосферного повітря. Суб'єкти, об'єкти та зміст права використання атмосферного повітря. Економіко-правові заходи щодо забезпечення ефективного використання атмосферного повітря.

Правова охорона атмосферного повітря та її зміст. Клімат та озоновий шар як об'єкти правової охорони. Правові форми та заходи щодо охорони атмосферного повітря.

Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря. Підстави та порядок притягнення до відповідальності за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря. Відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства про охорону атмосферного повітря. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Особливості адміністративної та кримінальної відповідальності у галузі охорони атмосферного повітря.

Тема 15. Особливості управління природно-заповідним фондом України

Природно-заповідний фонд України. Законодавство України про природно-заповідний фонд. Правовий режим природно-заповідного фонду. Поняття та види об'єктів природно-заповідного фонду. Поняття та класифікація територій і об'єктів природно-заповідного фонду України. Порядок створення та оголошення територій і об'єктів природно-заповідного фонду України. Правовий режим природних

заповідників, біосферних заповідників і національних природних парків. Особливості правового режиму ландшафтних парків, заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ. Особливості правового режиму ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків і парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Правовий режим охоронних зон природно-заповідного фонду.

Державне управління природно-заповідним фондом України. Особливості державного управління в галузі використання природно-заповідного фонду. Функції управління в галузі використання природно-заповідного фонду. Система державного управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду України. Органи державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду. Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду і контроль за режимом їх використання. Удосконалення державного управління природно-заповідним фондом України.

Право власності на землі природно-заповідного фонду. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду та особливості правового режиму їхніх земель. Припинення права власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Правопорушення в галузі використання природно-заповідного фонду як підстава для юридичної відповідальності. Майнова (таксова) відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд. Порушення законодавства про природно-заповідний фонд як підстава для адміністративної та кримінальної відповідальності.

Тема 16. Особливості управління курортними, лікувально-оздоровчими та рекреаційними зонами

Державне регулювання курортно-рекреаційної сфери в Україні. Поняття «курорт (курортна територія)» і «рекреаційна територія». Юридичні ознаки рекреаційних, лікувально-оздоровчих зон і курортів. Поняття, склад та види рекреаційних зон і територій: правові критерії зонування рекреаційних територій.

Правовий режим використання та охорони курортних, лікувально-оздоровчих зон і курортів. Поняття рекреаційних зон, їх види, склад, порядок утворення.

Особливості державного управління та контролю в галузі використання й охорони курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних зон. Система органів управління у сфері діяльності

курортів, їх повноваження. Система органів управління в галузі використання та охорони курортних, лікувально-оздоровчих зон. Особливості управління у галузі використання і охорони курортних, лікувально-оздоровчих зон, курортів. Контроль за дотриманням правового режиму курортних, лікувально-оздоровчих зон і курортів та облік їх ресурсів. Моніторинг природних територій курортів. Порядок ведення Державного кадастру природних територій курортів. Поняття й особливості охорони курортних, лікувально-оздоровчих територій та об'єктів.

Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері використання й охорони курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних зон. Адміністративна відповідальність за порушення вимог з використання та охорони курортних і лікувально-оздоровчих зон, курортів. Кримінальна відповідальність за порушення вимог з використання та охорони курортних і лікувально-оздоровчих зон, курортів. Підстави та порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення у сфері використання та охорони курортних і лікувально-оздоровчих зон, курортів. Заходи майнової відповідальності, які застосовуються до осіб, винних у вчиненні порушень законодавства про курорти.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Декларація про державний суверенітет України : Декларація від 16 липня 1990 р. № 55-XII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23. 07. 96). – Ст. 141.
3. Конвенція про континентальний шельф : Конвенція ООН від 29 квітня 1958 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_179.
4. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.
5. Гірничий закон України : Закон України від 6 жовтня 1999 р. № 1127-XIV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14>.
6. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
8. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
10. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

12. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>.

13. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

14. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

15. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.

16. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>.

17. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 435-IV. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

18. Про аквакультуру : Закон України від 18 вересня 2012 р. № 5293-VI. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17>.

19. Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 р. № 162/95-ВР. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/95-%D0%B2%D1%80>.

20. Про відходи : Закон України від 5 березня 1998 р. № 187/98-ВР. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>.

21. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.

22. Про Державний земельний кадастр : Закон України від 7 липня 2011 р. № 3613-VI. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.

23. Про екологічний аудит : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1862-IV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>.

24. Про екологічну мережу України : Закон України від 7 лютого 2002 р. № 3055-III. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>.

25. Про захист рослин : Закон України від 14 жовтня 1998 р. № 180-XIV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180-14>.

26. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996р. № 393/96-ВР. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.

27. Про землеустрій : Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.

28. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13 липня 2000 р. № 1908-III. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>.

29. Про курорти : Закон України від 5 жовтня 2000р. № 2026-III. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>.

30. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 березня 2015 р. № 222-VIII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.

31. Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1478-III. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>.

32. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

33. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

34. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

35. Про оренду землі : Закон України від 6 жовтня 1998 р. № 161-XIV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

36. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.

37. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 5 квітня 2007 р. № 877-V. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.

38. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15 травня 2003 р. № 742-IV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15>.

39. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16 жовтня 1992р. № 2707-XII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.

40. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

41. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 р. № 2059-VIII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>.

42. Про оцінку земель : Закон України від 11 грудня 2003 р. № 1378-IV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>.

43. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 5 червня 2003 р. № 899-IV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/899-15>.

44. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

45. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 591-XIV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>.

46. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001р. № 2894-III. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.

47. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.

48. Про Червону книгу України : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1862-IV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>.

49. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

50. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

51. Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF>.

52. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF>.

53. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів Державною екологічною інспекцією: постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 182. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-%D0%BF>.

54. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних

ресурсів Державною екологічною інспекцією : постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №182. [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-%D0%BF>.

55. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1147. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF>.

56. Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 393. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-%D0%BF>.

57. Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-%D0%BF>.

58. Про затвердження Положення про Державне агентство рибного господарства України : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895-2015-%D0%BF>.

59. Про затвердження Положення про Державне агентство України з управління зоною відчуження : постанова Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 564. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2014-%D0%BF>.

60. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF>.

61. Про затвердження Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України : постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 363. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2014-%D0%BF>.

62. Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України : постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1174. [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1174-2015-%D0%BF>.

63. Про затвердження Положення про Зелену книгу України : постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1286.

[Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF>.

64. Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови: постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 321. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF>.

65. Про затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян - підприємців, які отримали такі дозволи: постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 302. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2002-%D0%BF>.

66. Інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1-небезпечні відходи «Звіт про утворення, оброблення та утилізацію відходів I-III класів небезпеки» : наказ Державного комітету статистики України від 24 жовтня 2006 р. № 494. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-06>.

67. Про затвердження Інструкції про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 10 лютого 1995 р. № 7. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0061-95>.

68. Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля : наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 27 лютого 2002 р. № 88. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-02>.

69. Про затвердження Порядку ведення державного обліку водокористування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16 березня 2015 р. № 78. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15>.

70. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях: наказ Міністерства юстиції України від 18 червня 2015 р. № 1000/5. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15>.

71. Про затвердження Уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів: наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 26 листопада 2019 р. № 450. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1293-19>.

72. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів» : наказ Державної служби статистики України від 18 грудня 2019 р. № 405. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0405832-19>.

73. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів ДСТУ 4163-2003: наказ Держспоживстандарту України від 7 квітня 2003 р. № 55. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055609-03>.

Основні рекомендовані джерела інформації:

74. Бобровський А. Л. Екологічний менеджмент : підручник / Анатолій Леонідович Бобровський. – Суми : Університетська книга, 2018. – 585 с.

75. Природноресурсове право України : навч. посіб. / за ред. Каракаша І. І. та Харитонової Т. Є. – Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 566 с.

76. Самойленко Н. М. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХПІ», вид-во «Лідер», 2018. – 174 с.

77. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти : посібник / С. В. Берзіна, В. М. Берзін, В. М. Вакараш та ін. – Київ : Ін-т екол. управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с.

78. Шлапак Н. С. Волошин В. С., Серкутан Т. В. Екологічний менеджмент : підручник. Маріуполь : ПДТУ, 2016. –205 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

79. Балюк Г. І. Екологічне право України: конспект лекцій у схемах (загальна і особлива частини) : навч. посібник / Г. І. Балюк. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 192 с.

80. Балюк Г. І. Екологічне право України: конспект лекцій у схемах (загальна і особлива частини) : навч. посібник / Г. І. Балюк. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 192 с.

81. Бизова М. Б. Організація управління в екологічній діяльності: конспект лекцій для студентів Енергетичного інституту фаху 8.07.01 – екологія й охорона навколишнього середовища / М. В. Бизова, Б. В. Кіндюк. – Одеса : Наука і техніка, 2006. – 232 с.

82. Валюх А. М. Формування державної стратегії розвитку природного капіталу України: монографія. – Київ : МАУП, 2018. – 420 с.

83. Виноградський М. Д. Управління персоналом : навч. посібник / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шкапова. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 509 с.

84. Галушкіна Т.П., Грановська Л.М. Екологічний менеджмент та аудит. Навчальний посібник в 2 частинах. – Херсон, 2012. – 421 с.

85. Данилишин Б. М. Наукові основи прогнозування природно-техногенної (екологічної) безпеки / Б. М. Данилишин, В. В. Ковтун, А. В. Степаненко. – Київ : ЛексДім, 2004. – 552 с.

86. Данилишин Б. М. Наукові основи прогнозування природно-техногенної (екологічної) безпеки / Б. М. Данилишин, В. В. Ковтун, А. В. Степаненко. – Київ : ЛексДім, 2004. – 552 с.

87. Дорогунцов С. І. Оптимізація природокористування : у 5-ти томах. Т. 1 / С. І. Дорогунцов. – Київ : Кондор, 2004. – 291 с.

88. Екологічне право (загальна частина) : навч. посіб. / [І. О. Личенко, Х. М. Марич, Н. В. Ортинська] ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Ін-т права та психології Нац. ун-ту «Львів. Політехніка», 2016. – 280 с.

89. Екологічне право : навч. посіб. / С. С. Бичкова, І. А. Боровська, О. С. Бурлака та ін. – Київ : Правова єдність: Алерта, 2016. – 290 с.

90. Екологічне право : підручник / [А. П. Гетьман та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Нац. акад. прав. наук України А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 551 с.

91. Екологічне право : підручник / [Г. В. Анісімова та ін.] ; за ред. проф. А. П. Гетьмана ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків : Право, 2013. – 431 с.

92. Екологічне право України : навч. посіб. / [Н. С. Гавриш та ін.] ; за ред. проф. І. І. Каракаша, д-ра юрид. наук Т. Є. Харитонової, канд. юрид. наук А. І. Черемнової ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – 1-е вид. – Одеса : Гельветика, 2018. – 383 с.

93. Екологічне право України : навч. посіб. / Андріанова Ж. І. [та ін.] ; [за заг. ред. І. С. Тімуш]. – Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2016. – 319 с.

94. Екологічне право України. Академічний курс : підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка»», 2008. – 720 с.

95. Екологічне право України. Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини) : навч. посіб. / Г. І. Балюк ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., [випр. і допов.]. – Чернівці : Кондратьєв А. В., 2020. – 204 с.

96. Екологічне управління : підручник для студентів екол. спеціальностей / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. – Київ : Либідь, 2004. – 432 с.

97. Екологічний менеджмент : навч. посібник / за ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк. – Київ, 2004. – 516 с.

98. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія / Ю. В. Дзядикевич та ін. – Тернопіль: Астон, 2016. – 392 с.

99. Енциклопедичний словник з державного управління / Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.

100. Кібич І. В. Менеджмент організації природоохоронної діяльності : навч. посібник / І. В. Кібич. – Чернівці : Рута, 2002. – 104 с.

101. Кожушко Л. Ф., Скрипчук П. М. Екологічний менеджмент. Підручник. – Київ:Академія, 2007. – 432 с.

102. Комарницький В. М. Екологічне право : навч. посібник / В. М. Комарницький, В. І. Шевченко, С. В. Єлькін. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.

103. Максименко Н. В. Організація управління в екологічній діяльності : підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Н. В. Максименко, В. В. Задніпровський, Р. О. Квартенко; вид. 3-тє, перероб. і доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 282 с.

104. Максименко Н. В. Організація управління в екологічній діяльності: [підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Н. В. Максименко, В. В. Задніпровський, Р. О. Квартенко; вид. 3-тє, перероб. і доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 282 с.

105. Максименко Н. В. Організація управління в природоохоронній діяльності : навч.-метод. посібник для проведення контроль-колоквіумів, практ. та самост. робіт студентів екол. спеціальностей ВНЗ / Н. В. Максименко, Р. О. Квартенко, А. С. Александрова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 46 с.

106. Нагаєв В. М. Публічне адміністрування. – Харків : ХНАУ, 2018. – 278 с.

107. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням : підручник / за загальною ред. Л. Г. Мельника та М. К. Шапочки. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 759 с.

108. Основи публічного адміністрування : навчально-методичний посібник / уклад.: Н. П. Матюхіна та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. - 79 с.

109. Осовська Г. В. Основи менеджменту : навч. посібник / Г. В. Осовська, О. А. Косовський. – Київ : Кондор, 2006. – 664 с.

110. Сафранов Т. А., Губанова О. Р., Лукашов Д. В. Еколого-економічні основи природокористування : навч. посіб. – Львів : «Новий Світ-2000», 2015. – 350 с.

111. Семенов В.Ф., Михайлик О.Л. Екологічний менеджмент. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 407 с.

112. Стратегічні напрями сталого розвитку України / під ред. Б. М. Данилишина. – Київ : РВПС України НАН України, 2003. – 262 с.

113. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду / В. С. Міщенко, Г. П. Виговська, Ю. М. Маковецька, Т. Л. Омеляненко. – Київ : Лазурит-Поліграф, 2012. – 120 с.

114. Шмандій В. М. Управління природоохоронною діяльністю : навч. посібник / В. М. Шмандій, І. О. Солошин. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 296 с.

115. Якимчук А. Ю. Публічне адміністрування: навчальний посібник / А. Ю. Якимчук, О. М. Корецький. – Донецьк : Юго-Восток, 2014. – 224 с.

116. Якимчук А.Ю., Валюх А.М., Пахаренко О.В. Стратегія інформаційного забезпечення управління еколого-економічною безпекою України в умовах військово-політичної нестабільності : монографія. – Рівне: НУВГП, 2020. – 156 с.